

natore je tak, da iz malega raste veliko!^a V 16. stoletju so iznajdli tiskarni papir, ker v tem času je oživelo buknotiskarstvo. Ta nova iznajdba je bila tako imenitna, da je v tem obziru do l. 1820. zadostovala vsem tadanjim tirjatvam. Tega leta so namreč stroji ali mašine za papir znajdli. Do tega leta so delali papir v čebrih, v katerih je bil mlečnat sok iz cunj, i imenovali so ga nemški „büttenpapier“ po naše „čebrov papir“. Pri tem orodju je bilo mogoče le posamesne pole papirja narejati in človeške roke so morale zraven pridno delati. Nove mašine pa naglo in skoro brez delavcev delajo na vatle i vatle dolg i tudi precej širok, ličen i čeden papir, ki daleč presega onega po stari šegi narejenega. Ako stopiš v tako papirnico in vidiš iz valjarja razvijati se popolnoma izdelani in čisto suh papir, ki je še pred malo malo časom bil sok, stermel boš nad človeško bistrournostjo v 19. stoletju. V Evropi se suče sedaj na sto in sto tacih strojev, kateri dodelajo vsako leto nad 500 mil. funtov papirja, ki je blizo 66 milijonov gold. vreden.

Iz vsega se lahko spoznava, da „zgodovina papirja je res zgodovina človeške omike“. Kdo drugi kakor papirnice s tiskarnicami vred so vstvarile na milijonov knjig, na tiseče bukvarnic, ki jih nahajamo v velicih mestih, kakor tudi v sleherni hiši le bolj izobraženega človeka. Časniki i knjige pa romajo sedaj od dne do dne po širokem svetu, razširjajo znanstva, vednosti i umetnije, pa pospešujejo obertnijo i tergovstvo, vterjujejo vernega človeka v zvestobi do vsemogočnega Bitja, razprostrirajo luč med narodi, budé narodno zavest i vežejo človeštvo vse zemlje v eno družino!

Dopisi in novice.

Od Bistrice. Velika napaka, ki je bila ne vem ali tudi po drugih okrajih, da so se dosihmal šolske knjige za revne otroke razpošiljale še le h koncu perve polovice šolskega leta. Mislimo si, ko bi reveži toliko časa brez šolskih knjig čakali, kakšen bi bil uspeh pri podučevanju. Jaz sem nekaj bukev moral iz svoje zaloge razdeliti, da je bilo ubogim učencem mogoče z drugimi vred napredovati. Poslale so se nam tudi take knjige, ki jih ne moremo rabiti, drugih koristnih pa nam niso dali. *) Zeleti bi bilo, da bi taki, ki imajo to reč v rokah, vse to bolje vredili, in sicer tako, da bi se te knjige precej o začetku šolskega leta razposlale.

*) Za uboge učence dajejo se le tiste knjige, ki pridejo v c. k. zalogi šolskih knjig na Dunaju na svetlo. Vredn.

Kar zadene šolska derva, smo tudi slabo preskerbljeni; še par klinov čaka na kemično krojenje, potem bo pa treba poskušati, kakošna obleka gorkoto bolj zaderzuje, ali kaj je boljše ali slabše gorkotno vodilo. Akoravno smo srenjsko predstojništvo zaradi pomankanja derv mnogokrat opominjevali, se nam vendar tako merzla godi. Reklo se nam je, da za šolska derva v srenjski blagajnici ni nikakoršnega denarja. Čakajmo!

— 1 —

Iz Idrije. (Učiteljski posveti. Konec.) S takimi vajami se otroško zdravje prav zelo vterjuje, in ravno skerb za telesno zdravje naj bode učitelju dan danes vedno bolj in bolj pri sercu; to zahteva tudi nova šolska postava, ki zapoveduje telovadbe v šolah. Potem je bil razgovor o tem, da učenci tudi spodobno stojé, kedar v klopéh odgovarjajo ali kedar se drugod ž njimi govori. Učitelj naj tirja, da učence stoji ravno kakor sveča, da se ne naslanja, da ima roké prosto ob strani pri sebi, da ima glavo navpič, da lepo stopa i. t. d. Tudi naj se učencem naroča, da se po poti vljudno obnašajo, da se odkrivajo, priklanjajo in pozdravljajo s keršanskim pozdravom: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ ali pa da rečejo: „Dober dan!“ „Bog sprimi!“ „Srečno!“ i. t. d. Tako se pospešuje lepo obnašanje sploh in tudi zaupanje do učitelja, kateri ni učencevo strašilo, ampak njegov odkritoserčni prijatelj. Konec te prve seje, ki je trajala čez dve uri, se določi, da bodo druge seje vsaki ponedeljek ob 7. uri zvečer.

2. seja. Na dnevnem redu bil je naj pred razgovor o pripomočkih, da bi se odpravilo pogosto letanje otrok po svoji potrebi med šolskimi urami. Znano je slehernemu učitelju, ki ima mnogo šolskih otrok, koliko ga to v nauku moti in kako se s tem šolski red kviri. Nasvetovala so se različna sredstva. Dobro se vé, da se ta neprijetnost nikoli ne more popolnoma odpraviti, pa vendar je mogoče, da se vsaj nekoliko manjša. Priporočevalo se je, da naj učitelj otrokom zapoveduje, da naj se domá pripravijo za šolo, in da naj jih prvo šolsko uro le malokrat in brez sile ne pušča iz šole, kajti navada je železna srajca. Previden in natančen učitelj pazi na vse učence, ki pogosto na stran hodijo, in prevdarja, ali hodijo zavoljo kake bolezni ali zavoljo njihove prave potrebe, ali pa le iz navade, da se sprehajajo. Pri sumljivih otrocih naj učitelj doma pozvé, če se pred šolo opravljajo in naj na to dela, da domača hiša tudi v tej stvari kaj pripomore. Sploh pa naj učitelj v tej zadevi zlasti pri bolj odraslih dečkih še bolj pazi, da odpravlja to napako.

Za tim smo se pomenkovali v obiskovanji šole. Že pred se je govorilo, da naj bode učitelju skoz in skoz prva skerb, da je šola otrokom prijeten kraj, kamor radovoljni a ne prisiljeni dohajajo. Sklene se, da naj učitelji na tanko zaznamnjajo, kolikorkrat in zakaj kdo zamudi, ali izpusti šolo. Vsak teden naj učitelj vodju pokaže zamude, da potem vodja učence sam posvari ali pri starših poprašuje, ali pa jih naznanja viši šolski oblastniji, t. j. pri nas domačemu šolskemu nadzorniku. Akoravno smo se v tej stvari določno in obširno razgovarjali, vendar veselo omenjam, da v našem mestu učenci prav pridno hodijo v šolo.

V 3. seji smo se pomenkovali, kako bi se otroci napeljevali, da bi se tudi zunaj šole povsod spodobno in vljudno vedeli, da bi

priljudno pozdravljali in sicer ne samo svoje učitelje, ampak tudi druge ljudi, ki jih posebno spoštujejo. Ker se je tožilo, da dečki ne pozdravljajo učiteljic in dekleta ne učiteljev, sklenilo se je, da se tudi to odpravi. Nadalje naj se gleda, da učenci čedno, prijetno, spoštljivo in ne sedé pozdravljajo, da na ulicah ne zbeže v kote in luknje, ako pride mimo kdo, ki bi ga mogli pozdraviti. Pové naj se jim, da se nimajo ničesar bati, če jih učitelj vidi pri poštenih i dovoljenih igrah ali na sprehodu, ako ne počénjajo kaj napačnega i hudobnega. Pri tej priliki se tudi določi, da naj se učenci odvadijo lokalnega nagovora: „slišijo vâni“, s katerim otroci in navadno ljudstvo pri nas nagovarjajo osebe, ki jih spoštujejo. Pri učencih naj bode slovenska beseda „Vi“ (nemški „Sie“) to, kar je pri prostem ljudstvu „vâni“. Ker ima šola nalogo, da jezik čisti in pili, da učence pisni i pravilni jezik uči, priporoča se, da bi šola odpravljala tudi druge lokalizme in tuje, po domače zavite besede. Potem se še opomni, da naj se otrokom prepové, kamenje lučati (tukaj govore „balote potisniti“), kepati in v nedovoljenih krajih tudi dersati se itd.

V 4. seji se je nadaljevalo, kar se je zadnjikrat pričelo; naštevale so se namreč napake otrok na ulicah in drugih očitnih krajih. Graja naj se posebno, da se otroci na vozove ne obešajo in da se ne vtikajo v druge reči, ki jim nič mar niso. Opominjajo naj se otroci, da ne bodo zaničevali starih oslabeledih ljudi in drugih, ki imajo telesne napake i. t. d., da ne bodo dražili in mučili živali in da ne bodo počénjali drugih nespodobnosti. Posebno obširen je bil razgovor, kako naj se podučuje zlasti večé učence, da bi tičev ne lovili. Učitelj ima vedno dovolj dela, ako hoče paziti na vse, kar počénjajo njegovi učenci. Povsod naj pomaga, kjer koli kaj more. J. L.

Iz Ljubljane. Prečasiti ljubljanski knez in škof je pred svojim odhodom v Rim svoji duhovščini postal okrožnico, v kateri določuje, kako naj se véde do nove šolske uredbe, in med drugim lepo takole poroča: Naš mojster pa pravi: „Pustite malim k meni, ker njih je nebeško kraljestvo!“ Naš Gospod kliče male k sebi, da bi bili otroci božjega kraljestva, ker jih je Bog za to vstvaril. Zatorej moramo tudi mi, ako Kristus v nas živi, male vabiti k sebi, da bi jih k Bogu vodili; kličemo pa male k sebi, ako jih iščemo na tistih krajih in pri tistih prilikah, kjer jih naj laže dobimo. Kje je ta pripravi kraj, kje se nam ponuja ta prilika? Treba nas ni opominjati, da je ta kraj, ta prilika šola. Deržavna postava, kateri smo vedno dolžni pokorščino, ako se ne zoperstavlja božji resnici, nalaga nam dolžnost, da mi učitelji kerščanskega nauka svoje odmerjene ure v šoli dobro porabimo Šola so nam iz našega nadzorstva odtegnili; pokažimo, da se šola ni treba bati, da bi ji mi kaj škodovali. Podverzimo se brez merzenja javnim naredbam o zadevi očitnih šolskih spraševanj tudi iz kerščanskega nauka. Ako bi se mi temu odtegovali, bi škodovali Kristusovi stvari, in tudi otrokom, ker bi ne dobivali veljavnih spričal. Kjer dobro delamo, kjer pospešujemo svoj in blagor svojih bratov, tam ne bodemo ne na desno, ne na levo nezaupljivo in samoljubno gledali“ Prav hvaležni smo učitelji svojemu vikšemu pastirju za ta pravi pastirski glas, kateri duhovščino

in šolo ljubeznjivo družiti in ji varuje tistega nevarnega prepada, kateri se je že tu pa tam jel kazati med njima.

— Razglasili smo že, da je g. J. Levičnik, učitelj v Železnikih izdal pod naslovom „Mali slovenski pevec“ zbirko dvo-glasnih šolskih napevov, in posvetil to delice v spomin papež Pijeve zlate maše. Ponudil in postal je bil g. izdatelj en krasno vezan iztis te pesmarice tudi samemu sv. očetu v dar, ktereга so sv. oče z veseljem sprejeli blagovolili, in so po kardinalu Antonelli-tu dali darilec sporočiti svojo zahvalo ter poslali njemu in železniški šolski mladini apostoljski blagoslov. Težko, da bi bila od strani Rima došla še kdaj kakemu slovenskemu učitelju taka čast, ktero pa moremo našemu so-bratu toliko bolj privoščiti, ker je po njem prišlo do naj više cerkvene oblasti zagotovilo, da se tudi slovenski učitelji trudimo na razne načine za boljšo izobraževanje nam v uk izročene mladine. Ko pa to odliko mimogredé v misel jemljemo, ne moremo kaj, da bi omenjeni pesmarici ne prigovarjali in privoščili bolj živahne razprodaje in obilnejšega raz-širjenja, kakor se je to godilo do sedaj. Če se je tako mične pesma-ricе in za mladino tako pripravnih pesmic prodalo dozdale, kakor sliši-mo, še le okol 100 iztisov (zvezek po 30 soldov), res ne umemo, kaj in kako se po naših šolah petje goji, in kako se potem izrekujejo želje, da naj bi „Tov.“ bolj pogosto napeve donasal. Novi napevi, naj si bodo že v „Tov.“ ali posebnih natisih, zahtevajo trud in stanejo tudi obilno tiskarnih stroškov, kateri se le zmorejo, ako se učitelji nasprotno podpiramo. — Velika čast je za vsako slovensko šolo, kjer otroci znajo lepo peti; brez primernih napevov je pa tudi uk v petju le na slabi stopnji in na kumernih nogah. Podpirajmo torej take, ki nam skerbé za nove napeve!

— o —

— Ministersivo za bogočastje in uka je z ukazom 21. nov. t. l. s št. 10043 ukrenilo, da bodo v prihodnje v zalogi šolskih knjig na Dunaju izhajale vse šolske postave v priročnih izdajah in sicer po naj nižji ceni. Posebno se mora to zgoditi pri natisu v nenemškem jeziku. Vsaka teh postav bode se posebej zvezala in cena bode taka, da se bode le tisk plačal. Začelo se bode z izdajo v laškem jeziku.

— Drugi ukaz ministerstva za bogočastje in uka 23. nov. t. l. s št. 3495 določuje o knjigah, ki so dopuščene v ljudskih šolah, in sicer tako le: 1) knjige, ki jih sprejme kaka c. k. zaloga šolskih knjig, se smejo rabiti v ljudskih šolah; 2) nasveti, da bi se druge knjige rabile, dajejo naj se deželni šolski gosposki; 3) deželna šolska go-sposka pa ni zavezana, da bi mogla sprejemati in obravnavati učne spise od zasebnih oseb; 4) deželna šolska gosposka učne spise daje izvedencem, da jih pregledujejo, ter potem te in svoje nasvete pred-laga ministerstvu; 5) dovoljene učne spise naznanja ministerstvo. Ako pa se kaj določuje o knjigah kerščanskega nauka, se mora ravnati po §. 7. šolske postave 25. maja 1868 l.

 Pridjana je pesem z napevom in „Tov.“ kazalo z zavitkom.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Tiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.